

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

PEDAGOGICAL PROCESS OF LANGUAGE PERSONALITY FORMING

УДК 811.161.2'24:378:316.61

Тетяна Стамбульська
ORCID iD 0000-0002-9904-8324

аспірант кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
вул. Бандери, 1, 76018 Івано-Франківськ, Україна,
tanyastamb13@gmail.com

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ІСТОРИКО-СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

У статті проаналізовано особливості тлумачення «культура мовлення» у контексті наукових пошуків минулого й сучасних вітчизняних дослідників. Здійснено аналіз до визначення поняття «культура мовлення особистості», виокремлено підходи до визначення цього поняття. Висвітлено позиції вчених щодо ролі красномовства у становленні мовної особистості, проаналізовано мову як «соціально-психічне явище», схарактеризовано історичні умови становлення поняття «культура мовлення», зокрема, акцентовано увагу на формуванні мовної особистості. З'ясовано, що дослідження давніх традицій становлення культури мовлення дають можливість краще зрозуміти сучасні тенденції розвитку культури мовлення особистості.

Ключові слова: красномовство; культура мовлення; мовна особистість; ораторська майстерність; риторика.

Вступ. Питання щодо формування культури мовлення має давні традиції. Зауважимо, що в європейській лінгвістиці перших десятиліть ХХ ст. відбувається теоретичне опрацювання й утвердження в науковому обігу поняття «культура мови».

У сучасних лінгвістичних, психологічних, педагогічних, культурологічних і філософських дослідженнях наводяться аргументи на підтвердження того, що мова охоплює всі сфери людської життєдіяльності. Мова розглядається як найбільший співтворець культури і як важливий чинник культуротворення й культурозбереження. Сучасні дослідження свідчать, що в мовознавстві тривалий час не було єдності в тлумаченні понять «мова» та «мовлення». Проблеми формування культури мовлення

стали об'єктом досліджень видатних мислителів, починаючи з періоду Античності.

Мета статті – розкрити зміст поняття «культура мовлення» з часів античності до сьогодні. Відтак перспективи нашого дослідження вбачаємо в тому, що вивчення історичних умов матимуть принциповий вплив на розуміння історії розвитку мовленнєвої культури особистості.

Дослідження культури мовлення особистості: від минулого до сучасності. У культурологічних дослідженнях культура мовлення, передусім, розглядається як один із проявів вихованості й освіченості людини, й водночас трактується як важливий чинник успішної професійної діяльності (Корінний, Шевченко, 2003, с. 172). Із мовознавчої точки зору

культура мовлення передбачає «володіння нормами усного і писемного мовлення, а також вміння користуватися виражальними засобами мови з метою висловлювання та спілкування» (Кочан, Захлопана, 2005, с. 147).

Проблеми формування культури мовлення стали об'єктом досліджень видатних мислителів, починаючи з періоду Античності. До прикладу, у Давній Греції вперше з'явилися наукові трактати з теорії ораторського мистецтва.

Античний філософ Аристотель вперше сформулював загальні закони красномовства, розробив теоретичне вчення про принципи досягнення прекрасного у мовотворчості (Мацько, 2006, с. 15).

Вагомий внесок у розвиток теорії та практики красномовства здійснив оратор, письменник, філософ, вчений політичний діяч Давнього Риму Марк Тулій Цицерон. Мислитель досконало володів технікою красномовства, теоретично обґрунтував шляхи формування ораторської майстерності (Волкова, 2009, с. 566).

Прихильником педагогічної риторики був видатний римський педагог, учитель ораторів, автор 12-томної книги «Дванадцять книг риторичних настанов» Марк-Фабій Квінтіліан. На його думку, провідна роль у розвитку красномовства належить особистості кожного оратора, його освіченості та моральності, достойності в поведінці та вишуканості в мовленні (Мацько, 2006, с. 15, с. 53).

Оцінюючи вагомий внесок античних мислителів у розвиток теорії і практики красномовства, сучасні дослідники зауважують, що характерною особливістю розуміння ораторського мистецтва означено періоду було зосередження уваги лише на зовнішньому оформленні промови, її формі, а не змісті. Здатність оратора правильно сформулювати свої думки, передати зміст промови не входила в коло наукових досліджень античних мислителів (Пасинок, 2011, с. 16).

Суттєві зміни в теорії і практиці культури мовлення відбулися в епоху Середньовіччя. Замість класичної політичної й судової риторики утверджується церковне красномовство.

У сучасних наукових дослідженнях (С. Абрамович, М. Гаспаров, З. Куньч, М. Чикарькова) зазначається, що саме церковні проповіді в Середньовіччі стали найпоширенішою формою публічного спілкування (Пасинок, 2011, с. 16).

Видатним представником середньовічного красномовства був відомий західний теолог, філософ Ф. Аквінський, проповіді якого характеризуються гармонійним поєднанням логічності, аргументованості, що забезпечували раціональний вплив на свідомість слухачів, з елементами навіювання (Пасинок, 2011, с. 16).

Розвиток красномовства в релігійному контексті відбувався також і в Київській Русі в епоху Середньовіччя. Про розвиток красномовства в Княжу добу засвідчує той факт, що серед жанрового розмаїття сакральної літератури вагому частку становлять гомілетика (урочисті проповіді на християнські свята), полемічна й панегірична (похвальна) література (Качкан, 2014, с. 79–80).

Видатним християнським проповідником у Київській Русі був митрополит Іларіон, який продемонстрував неабияке красномовство, виголошуючи промову, яка стала першим оригінальним літературно-церковним твором у Київській Русі. Проповідник виявив як володіння всіма засобами візантійської риторики, пишномовства, так і здатність використати їх із почуттям міри, створити оригінальну архітектоніку проповіді (вступ, звертання, пояснення) (Крип'якевич, 1994, с. 210).

Утвердження ренесансного гуманізму, спричинило до відродження класичної давньогрецької та давньоримської культури, утвердження культу людини діяльної, активної. У цей час відбувається переосмислення традиційного церковного проповідництва, зародження й розвиток дипломатичного красномовства. Пізніше під впливом новітніх соціально-економічних умов відбувся перехід людства до нового історико-культурного періоду – Нового часу, що й зумовило формування наступного якісно нового етапу в розвитку ораторського мистецтва й почало задовольняти світські потреби громадян (Горський, 1996, с. 45).

Представниками ораторського мистецтва стали такі видатні діячі того часу, як М. Монтень, Ф. Бекон, Б. Паскаль, І. Гете та ін. У своїх працях вони обґрунтували суспільне значення ораторського мистецтва, його вплив на свідомість людей, визначили практичні рекомендації, за допомогою яких оратор емоційно захоплював слухачку аудиторію, міг переконати у правильності своєї точки зору. Прогресивні мислителі аргументували необхідність гармонії між змістом і формою промови,

важливості не тільки вербального наповнення виступу, але й значущості невербальних мовних засобів (техніці мовлення, манерам поведінки, міміці, жестах тощо). Вибравши кращі досягнення майстрів красномовства минулих часів, ораторське мистецтво набуло суспільно-політичної й економічно-практичної спрямованості (Пасинок, 2011, с. 18).

Важливе значення в розвитку риторичних засобів належить представнику полемічної літератури Івану Вишенському, у творах якого простежується поєднання живомовної експресії та вже значних на той час мовних надбань українського фольклору. На шляху від давньоукраїнського періоду і до сучасного стану української літературної мови саме творчість Івана Вишенського ілюструє процес її зародження й розвитку, внаслідок синтезу книжних і розмовних стилістичних засобів української мови.

На початку XVIII ст. вагомий внесок у розвиток риторики було здійснено українським церковним і громадським діячем, просвітителем, письменником, педагогом Феофаном Прокоповичем (Пасинок, 2011, с. 18).

На думку дослідників, останнім представником давньої книжної української мови є поет у стилі релігійного бароко, видатний український філософ Г. Сковорода. Він, як учень Києво-Могилянської академії і талановитий представник давньої книжної української мови, в своїй творчості синтезував європейські освітні традиції та філософсько-риторичний культ Слова. Мова Сковороди –, наголошує П. Плющ, – це мова «українського бароко з її обома полюсами – церковнослов'янщиною української редакції та народною мовою», яка підготувала ґрунт для єдиної літературної мови на народнорозмовній основі (Мацько, 2006, с. 64).

Провідна роль у визначенні напрямів розвитку теорії і практики формування культури мовлення належить Вільгельму фон Гумбольдту – видатному представнику європейської культури, першому досліднику мови в XIX ст., який здійснив спробу систематизації всього мовознавчого матеріалу, на основі чого сформував лінгвофілософську концепцію (Кришко, 2015, с. 6).

Зауважимо, що ідеї німецького вченого В. фон Гумбольдта мали вплив на формування лінгвістичних теорій представників психологічного напрямку мовознавства, сформульо-

вані не тільки західноєвропейськими, але й українськими вченими. Новаторськими дослідженнями діалектики в східнослов'янському мовознавстві стали праці видатного мовознавця О. Потебні, який вивчав процеси зародження мови як засобу спілкування й творчості, фундаментальні проблеми співвідношення мови й думки, характерні особливості наукового й художнього мислення.

У дослідженнях О. Потебні «Думка і мова» (1862), «3 лекцій з теорії словесності» (1894), «Із записок з теорії словесності» (1905) та ін. обґрунтовано значення мови у формуванні й розвитку людського мислення, проаналізовано її безпосередній зв'язок з історією народу, еволюцією мислення людини (Кучерук, 1998, с. 14).

Дослідники стверджують, що розвиток філософії мови наприкінці XIX – на початку XX ст. на теренах України відбувався в межах позитивістського напрямку в філософії, сприяв розвитку мовознавства, його виокремленню в самостійну наукову дисципліну. Лінгвофілософські концепції О. Потебні, Д. Овсянико-Куликовського та їх послідовників аналізують мову як окремих об'єкт науки, для якого характерні власні закони (Свищо, 2013, с. 89).

Необхідно зазначити, що в другій половині XIX – початку XX ст. на розвиток культури мовлення українців впливала творчість й авторитет українських письменників І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського, О. Кобилянської та ін.

Знаковим явищем на ниві відродження культури української мови першої половини XX ст. стали наукові праці та культурно-освітня діяльність Івана Огієнка. У науковій спадщині видатного українського вченого особіне місце посідають праці, присвячені різноманітним аспектам розвитку української мови.

Існуюча концепція історичної чистоти в культурі мови змінюється в 30-ті роки XX ст. завдяки переосмисленню існуючих принципів у працях про літературну мову та її функціональне призначення членів Празької лінгвістичної школи. Знаковими для розвитку культури мови в Чехії стали дослідження, в яких розпочалися пошуки критеріїв мовної правильності в живій сучасній мові. Поняття і термін «культура мови» вперше задекларовані в назві класичного збірника «Spisovnb čel'tina a jazykovb kultura» (1932). Таким чином, підґрунтям для практичної ді-

яльності в галузі культури мови в Чехії стала теорія культури мови, яка базується на науковій основі, на пізнанні закономірностей функціонування літературної мови в сучасному суспільстві (Неруш).

Оцінюючи становище культури мови в радянський період в історії української культури, д. ф. н., проф. О. Пономарів (2001) наголошує, що причинами її занепаду стали: «Репресії щодо найвидатніших носіїв мови в добу більшовизму, які розпочалися після нетривалого періоду українізації. Політика зближення націй та злиття мов, що досягла апогею під час застою 70–80-х років. У рамках тієї політики слова, не схожі на російські, викидали з нашої мови або оголошували діалектними, застарілими, штучними, не зрозумілими народові тощо» (с. 8).

Середина ХХ століття характеризується розвитком експериментальних досліджень у галузі психології мовлення, зокрема в школі видатного українського психолога і педагога Г. Костюка проводились дослідження, присвячені висвітленню мовлення як найважливішого засобу людського спілкування та обміну інформацією, вивчається смислова сторона мовлення (Костюк, 2010, с. 12).

Актуалізація проблеми культури мови особистості в радянській педагогічній науці відбулася завдяки літературно-педагогічній творчості та практичній діяльності видатного українського педагога В. Сухомлинського. Вчений розглядав мову як потужний чинник становлення всебічно розвиненої гармонійної особистості, дійовий засіб духовного зростання суспільства.

У лінгводидактичних поглядах В. Сухомлинського обґрунтовується взаємозв'язок розвитку мови, оволодінням нею з інтелектуальним і духовним зростанням особистості. Необхідно зазначити, що В. Сухомлинський у поняття «культура мови» вкладав широкий зміст, не зводячи його лише до вузько практичної мети міжособистісного спілкування (Стельмахович, 1998).

Сучасні дослідники акцентують увагу на тому, що важливе місце в педагогічних поглядах В. Сухомлинського посідає проблема формування мовної особистості. З огляду на те, що вміння володіти словом необхідні кожній людині, саме ця особистісна якість дозволяє їй досягнути високого рівня духовної культури. Відповідно їй навпаки – низька

культура мови збіднює духовний світ людини (Стельмахович, 1998).

Аналізуючи проблеми взаємозв'язку розвитку культури мови із суспільно-історичною ситуацією України радянської доби, авторитетна вчена Н. Бабич (1990) зауважує, що цей період є одним із класичних прикладів взаємозв'язку мови і мислення, її розвитку в контексті історії суспільства, характерних особливостей літератури (с. 16–17).

Національне відродження 90-х років ХХ ст. спричинило до демократизації в усіх галузях суспільного життя, передусім в науці й освіті. У цей час С. Єрмоленко та Л. Мацько у «Навчально-виховній концепції вивчення української (державної) мови» висловили пропозицію щодо переорієнтування змісту неперервної освіти з навчальної дисципліни «Українська мова» на комунікативно-прагматичну мету. У цей період у державному стандарті мовної освіти відбулася актуалізація поняття «мовна особистість» й акцентовано на необхідності формувати в загальноосвітній школі мовної особистості (Струганець, 2012, с. 235).

Важлива роль у дослідженні проблем методики формування культури мовлення, відродженню українського мовленнєвого етикету в контексті відродження української етнопедагогіки в другій половині ХХ століття належить академіку М. Стельмаховичу. Він працював над методичним забезпеченням викладання української мови, розробкою практичних рекомендацій в роботі над розвитком мовлення, збирав багатий мовний матеріал. «Кожен громадянин України, – наголошує він, – зобов'язаний знати й поважати державну мову, вміти спілкуватися нею, дотримуючись культури мовлення, з її невід'ємним складником – мовленнєвим етикетом» (Стельмахович, 1998, с. 13).

Аналізуючи ситуацію з культурою мови в сучасній Україні, авторитетна учена в цій галузі, мовознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор, дійсний член НАПН України О. Мацько наголошує: «На жаль, з радянських часів і досі повсюдно зберігається така ситуація, коли мовне навчання не виробляє в учнівської і студентської молоді умінь, не закріплює навичок і відповідно не переходить у вільне володіння мовою, а отже, залишається низькою культура мовлення» (Матеріали V-го конгресу Міжнародної асоціації українців, с. 435).

Одна із основоположниць сучасної української школи лінгводидактики М. Пентилок (2010) акцентує увагу на тому, що саме мовна освіта є чинником формування пізнавально-творчої особистості з високим рівнем комунікативної компетентності, здатної до сприйняття та передачі різноманітної інформації (с. 123).

У теорії і практиці сучасної науки активно розробляються технології формування мовної особистості, здатної висловлювати свої думки й судження, брати активну участь у процесі соціальної комунікації, оптимально використовуючи мовні засоби відповідно до визначеної мети, цілей і завдань спілкуванню.

Висновки. Таким чином, провідна роль у визначенні напрямів розвитку теорії і практики формування культури мовлення особистості закладена в минулому. Відтак нами доведено, що в процесі становлення мовної

особистості окреме місце відведено красномовству. Ми дійшли до висновку, що саме дослідження давніх традицій становлення культури мовлення дають нам можливість краще зрозуміти сучасні тенденції розвитку культури мовлення особистості.

Необхідно зазначити, що в зв'язку з впровадженням ІКТ в усі сфери життєдіяльності суспільства суттєво зріс інтерес до теорії та практики красномовства. Це пояснюється тим, що активне використання ІКТ передбачає пошук шляхів мовленнєвого впливу, рівноцінно як на міжособистісному, так і публічному рівні. Як зазначають авторитетні фахівці з риторики Л. Мацько, О. Мацько, Н. Михайличенко, В. Стівпець та ін., існують також комунікативні причини, які забезпечують актуальний і подальший розвиток теорії та практики ораторської майстерності в ХХ – початку ХХІ ст. (Пасинок, 2012, с. 15).

Література

- Бабич Н. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
- Волкова Н. П. Педагогіка: навчальний посібник. 3-тє видання. Київ: Академвидав, 2009. 615 с.
- Г. С. Костюк – особистість, вчений, громадянин / за ред. акад. С. Д. Максименка. Київ: Ніка-Центр, 2010. 216 с.
- Горський В. С. Історія української філософії: курс лекцій. Київ: Наукова думка, 1996. 285 с.
- Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевич. Київ: Либідь, 1994. 656 с.
- Історія української культури / за ред. В. Качкана. Київ: ВСВ «Медицина», 2014. 368 с.
- Корінний М. М., Шевченко В. Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури. Київ: Україна, 2003. 384 с.
- Кочан І. М., Захлопана Н. М. Словник-довідник із методики викладання української мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 306 с.
- Кришко А. Ю. Вплив ідей Вільгельма фон Гумбольдта (1767– 1835) на мовну освіту в Україні ХІХ – початку ХХ століття: монографія. Умань: ФПО Жовтий О. О., 2015. 179 с.
- Кучерук О. Засоби естетичної виразності мови та їх вплив на учнів. *Дивослово*. 1998. № 3. С. 13–15.
- Лінгвокультурологічні чинники формування культури українського мовлення. *Мовознавство: Матеріали V-го конгресу Міжнародної асоціації українців*. Чернівці, 2008. С. 432–435.
- Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Вища школа, 2006. 311 с.
- Неруш Г. І. Мовна культура в Чехословаччині. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine15-14.pdf> (дата звернення: 31.03.2018).
- Пасинок В. Г. Основи культури мовлення: навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 228 с.
- Пентилок М. Розвиток української лінгводидактики в контексті державного стандарту базової і повної освіти в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. Вип. 50. С. 123–130.
- Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
- Свищо В. Особливості позитивістської концепції філософії мови Д. Овсянико-Куликовського. *Філософські обрії*. 2013. № 29. С. 82–90.
- Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет. *Дивослово*. 1998. № 3. С. 13–15.
- Стельмахович М. Г. В. О. Сухомлинський про культуру мови. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine15-2.pdf> (дата звернення: 22.02.2018).

Струганець Л. Тракткування поняття «формування мовної особистості» у курсі «культура мови». *Мова. Культура. Взаєморозуміння: збірник наукових праць*. 2012. Вип. II. С. 229–236.

References

- Babych, N. (1990). *Osnovy kultury movlennia [Bases of communication culture]*. Lviv, Ukraine: Svit (ukr).
- Volkova, N. P. (2009). *Pedahohika: navchalny posibnyk [Pedagogics: train aid]*. Kyiv, Ukraine: Akademvydav (ukr).
- Maksymenko, S. D. (Ed.) (2010). *H. S. Kostiuk – osobystist, vchenyi, hromadianyn [H. S. Kostiuk – personality, scientist, citizen]*. Kyiv, Ukraine: Nika-Tsentr (ukr).
- Horskyi, V. S. (1996). *Istoriia ukrainskoi filosofii: kurs leksii [History of Ukrainian philosophy: course of lectures]*. Kyiv, Ukraine: Naukova dumka (ukr).
- Krypiakevych, I. (Ed.) (1994). *Istoriia ukrainskoi kultury [History of the Ukrainian culture]*. Kyiv, Ukraine: Lybid (ukr).
- Kachkan, V. (Ed.) (2014). *Istoriia ukrainskoi kultury [History of the Ukrainian culture]*. Kyiv, Ukraine: VSV «Medytsyna» (ukr).
- Korinnyi, M. M., Shevchenko, V. F. (2003). *Korotkyi entsyklopedychnyi slovnyk z kultury [A short encyclopaedic dictionary is froma culture]*. Kyiv, Ukraine: Ukraina (ukr).
- Kochan, I. M., Zakhliupana, N. M. (2005). *Slovnyk-dovidnyk iz metodyky vykladannia ukrainskoi movy [A reference dictionary-book is from methodology of teachingof Ukrainian]*. Lviv, Ukraine: Vydavnychiy tsentr LNU im. Ivana Franka (ukr).
- Kryshko, A. Yu. (2015). *Vplyv idei Vilhelma fon Humboldta (1767–1835) na movnu osvitu v Ukraini XIX – pochatku XX stolittia [Influence of ideas of William Humboldta (1767–1835) on language education in Ukraine of XIX – beginning of XX of century]*. Uman, Ukraine: FPO Zhovtyi O. O. (ukr).
- Kucheruk, O. (1998). Zasoby estetychnoi vyraznosti movy ta yikh vplyv na uchniv [Facilities of aesthetic expressiveness of language and their influence are on pupils]. *Dyvoslovo*, 3, 13–15 (ukr).
- Linhvokulturolohichni chynnyky formuvannia kultury ukrainskoho movlennia [Linguistic and cultural factors of forming of culture of Ukrainian] (2008). *Movoznavstvo: Materialy V-ho konhresu Mizhnarodnoi asotsiatsii ukrainistiv*. Chernivtsi, Ukraine (ukr).
- Matsko, L. I., Matsko, O. M. (2006). *Rytoryka: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Rhetoric: train aid for the students of higher educational establishments]*. Kyiv, Ukraine: Vyshcha shkola (ukr).
- Nerush, H. I. *Movna kultura v Chekhoslovachchyni [Communication culture in the Czechoslovakia]*. Retrieved from <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine15-14.pdf> (ukr).
- Pasynok, V. H. (2011). *Osnovy kultury movlennia [Bases of communication culture]*. Kharkiv, Ukraine: KhNU imeni V. N. Karazina (ukr).
- Pentyliuk, M. (2010). Rozvytok ukrainskoi linhvodydaktyky v konteksti derzhavnogo standartu bazovoi i povnoi osvity v Ukrainy [Development of Ukrainian didactics of linguistics in the context of state standard of base and complete education in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universitetu. Seriiia filolohichna*, 50, 123–130 (ukr).
- Ponomariv, O. (2001). *Kultura slova: Movnostylistychni porady [Culture of word: advices]*. Kyiv, Ukraine: Lybid (ukr).
- Svyshcho, V. (2013). Osoblyvosti pozytyvistickoi kontseptsii filosofii movy D. Ovsianyko-Kulykovskoho [Features of positivism conception of philosophy of language of D. Ovsianyko-Kulykovskoho]. *Filosofski obrii*, 29, 82–90 (ukr).
- Stelmakhovych, M. (1998). Ukrainskyi movlennievyyi etyket [Ukrainian speech etiquette]. *Dyvoslovo*, 3, 13–15 (ukr).
- Stelmakhovych, M. H. V. O. *Sukhomlynskyi pro kulturu movy [V. O. Sukhomlynskyi about the communication culture]*. Retrieved from <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine15-2.pdf> (ukr).
- Struhanets, L. (2012). Traktuvannia poniattia «formuvannia movnoi osobystosti» u kursy «kultura movy» [Interpretation of concept «forming of language personality» in a course «culture of speech»]. *Mova. Kultura. Vzaiemoruzuminnia: Zbirnyk naukovykh prats*, II, 229–236 (ukr).

КУЛЬТУРА РЕЧИ ЛИЧНОСТИ КАК ИСТОРИКО-СОЦИАЛЬНОЕ ЯВЛЕНИЕ

Стамбульская Татьяна, аспирант кафедры теории и методики дошкольного и специального образования, ДВНЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василя Стефаника», ул. Бандеры, 1, 76018 Ивано-Франковск, Украина, tanyastamb13, @gmail.com

В статье проанализированы особенности толкования «культура речи» в контексте научных изысканий были и современных отечественных исследователей. Осуществлен анализ к определению понятия «культура речи личности», выделены подходы к определению этого понятия. Освещены позиции ученых о роли красноречия в становлении языковой личности, проанализированы язык как «социально-психическое явление», охарактеризованы исторические условия становления понятия «культура речи», в частности, акцентировано внимание на формировании языковой личности. Выяснено, что исследования древних традиций становления культуры речи дают возможность лучше понять современные тенденции развития культуры речи личности.

Ключевые слова: красноречие; культура речи; ораторское мастерство; риторика; языковая личность.

CULTURE OF PERSONAL LANGUAGE AS A HISTORICAL AND SOCIAL EVENT

Stambulska Tetiana, Postgraduate Student, Theory and Methodology of Preschool and Special Education Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 1 Bandery Str., 76018 Ivano-Frankivsk, Ukraine, tanyastamb13, @gmail.com

The article analyzed the peculiarities of the interpretation of the «communication culture» in the context of scientific researches of the past and contemporary domestic researchers. An analysis was carried out to define the concept of «communication culture of a person», the approaches to the definition of this concept are singled out. The positions of scientists concerning the role of eloquence in the formation of the linguistic personality are analyzed, the language is analyzed as a «social and psychological phenomenon», historical conditions of the formation of the concept of «communication culture» are characterized, in particular, attention is focused on the formation of the linguistic personality. It was found out that studies of the ancient traditions of the formation of the language of culture make it possible to better understand modern trends in the development of the person's communication culture.

Modern studies have shown that in linguistics for a long time there was no unity in the interpretation of the concepts of «language» and «communication». Problems of the formation of the culture of broadcasting have become the object of research by eminent thinkers, beginning with the period of Antiquity.

The question of the formation of a culture of speech has long traditions. Note that in European linguistics, the first decades of the twentieth century. Theoretical study and approval of the concept of «culture of language» in the scientific circulation is underway.

It should be noted that in connection with the introduction of information and communication technologies in all spheres of society life has increased interest in the theory and practice of eloquence. This is explained by the fact that the active use of information and communication technologies involves the search for ways of speaking influence, both on the interpersonal and on the public level. According to authoritative experts in rhetoric, L. Matsko, O. Matsko, N. Mykhailychenko, V. Poltupets, etc., there are also communicative reasons that ensure the actual and further development of the theory and practice of oratory in the XX-beginning of the XXI century.

Key words: communication culture; linguistic personality; rhetoric; oratory; oratory skills.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2018

Прийнято до друку 24.05.2018